

PRZEMOC SEKSUALNA WOBEC DZIECI

INFORMATOR
DLA RODZICÓW
I OPIEKUNÓW

SPIS TREŚCI

Co to jest przemoc seksualna? . . . 3

Przemoc seksualna wobec dzieci . . . 4

Pornografia dziecięca . . . 6

Handel ludźmi . . . 7

Jak uchronić swoje dziecko przed przemocą seksualną? . . . 8

Objawy doznawania przemocy seksualnej . . . 8

Jak pomóc dziecku, które padło ofiarą przemocy seksualnej . . . 9

Mity dotyczące przemocy seksualnej . . . 14

Jeżeli sprawcą jest osoba najbliższa . . . 14

Jeżeli sprawca jest nieletni . . . 15

CO TO JEST PRZEMOC SEKSUALNA?

Przemoc seksualna to zachowanie polegające na zmuszeniu kogoś do poddania się czynnościom o charakterze seksualnym bez jej/jego zgody.

Przemoc seksualna może przybierać różne formy. Większość przejawów przemocy seksualnej jest w Polsce przestępstwem, a osoby, które doznały przemocy seksualnej podlegają, w świetle prawa, ochronie.

Jeżeli ktoś zmusza inną osobę do kontaktu seksualnego, używając groźby, podstępów lub przemocy, to znaczy, że **popelnia przestępstwo** zagrożone karą do 12 lat pozbawienia wolności.

Karalne są również inne **zachowania naruszające sferę seksualną człowieka**, takie jak:

- doprowadzenie do kontaktu seksualnego poprzez wykorzystanie bezradności innej osoby;
- doprowadzenie do kontaktu seksualnego poprzez nadużycie stosunku zależności lub wykorzystanie krytycznego położenia innej osoby;
- doprowadzenie do kontaktu seksualnego poprzez nadużycie zaufania lub udzielenie mu korzyści majątkowej lub osobistej, albo jej obietnicy.

PRZEMOC SEKSUALNA WOBEC DZIECI

Polskie prawo **w sposób szczególny chroni dzieci do 15 roku życia przed przemocą seksualną.**

Każdy, kto doprowadza do kontaktu seksualnego z dzieckiem poniżej lat 15, podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat.

Jeżeli sprawca doprowadza dziecko poniżej 15 roku życia do kontaktu seksualnego, stosując przemoc, groźbę lub podstęp, popełnia zbrodnię zgwałcenia zagrożoną karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy niż 3 lata.

Przestępstwem jest:

- obcowanie płciowe z dzieckiem do lat 15;
- dopuszczanie się wobec dziecka do lat 15 innej czynności seksualnej;
- doprowadzanie dziecka do lat 15 do poddania się innym czynnościom seksualnym lub do ich wykonywania;
- prezentowanie dziecku do lat 15 materiałów pornograficznych bądź wykonywania aktów seksualnych w jego obecności w celu doprowadzenia do własnego zaspokojenia seksualnego lub zaspokojenia seksualnego innej osoby.

Przez czynność seksualną rozumie się naruszenie sfery seksualnej dziecka, które polegać może m.in. na:

- dotykania ciała dziecka, w szczególności narządów płciowych i innych intymnych części ciała;
- doprowadzaniu dziecka do dotykania intymnych części ciała lub narządów płciowych innej osoby;
- wkładaniu przedmiotów lub części ciała (np. palców, języka, członka) do ust, pochwy lub odbytu dziecka.

Do naruszenia sfery seksualnej dziecka może dojść pod pozorem neutralnego zachowania, takiego jak: zabawa, ochrona czy okazanie uczuć.

Czynami, które mogą stanowić formę przemocy seksualnej, są również:

- pornografia dziecięca;
- handel ludźmi.

PORNOGRAFIA DZIECIĘCA

Pornografią dziecięcą są:

- wszelkie materiały ukazujące dziecko uczestniczące w rzeczywistych lub symulowanych zachowaniach o wyraźnie seksualnym charakterze;
- wszelkie przedstawienia organów płciowych dziecka w celach seksualnych;
- wszelkie materiały, w tym realistyczne obrazy dziecka uczestniczącego w rzeczywistych lub symulowanych zachowaniach o wyraźnie seksualnym charakterze lub realistyczne obrazy organów płciowych dziecka, przedstawiane w celach seksualnych.

Produkowanie, utrwalanie, sprowadzanie, przechowywanie, posiadanie i rozpowszechnianie treści pornograficznych z udziałem dziecka podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat.

Karalne jest również składanie dzieciom, za pośrednictwem internetu czy komórki, propozycji obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych.

HANDEL LUDŹMI

Dzieci do lat 18 poddane są również dodatkowej ochronie w przypadkach przestępstwa handlu ludźmi.

Do handlu ludźmi dochodzi, jeżeli dziecko zostało: zwerbowane, przetransportowane, dostarczone, przekazane, przechowane lub przyjęte w celu wykorzystania w szczególności w prostytucji, pornografii lub innych formach seksualnego wykorzystania.

Sprawca ww. czynów podlega karze.

Sprawca podlega karze nawet wtedy, kiedy dziecko wyraziło zgodę na poddanie się tym czynnościom.

Sprawca podlega karze nawet wtedy, kiedy nie zastosował w stosunku do dziecka:

- przemocy lub groźby bezprawnej;
- uprowadzenia;
- podstępu;
- wprowadzenia w błąd albo wyzyskania błędu lub niezdolności do należytego pojmowania podejmowanego działania;
- nadużycia stosunku zależności, wykorzystania krytycznego położenia lub stanu bezradności;
- udzielenia albo przyjęcia korzyści majątkowej lub osobistej, albo jej obietnicy.

JAK UCHRONIĆ SWOJE DZIECKO PRZED PRZEMOCĄ SEKSUALNĄ?

Pamiętaj o rozmowie z dzieckiem. Edukowanie dziecka na temat kwestii związanych ze sferą seksualną oraz potencjalnych zagrożeń to kluczowy element ochrony przed przemocą seksualną.

Uświadom dziecku, że istnieje „zły” i „dobry” dotyk i nikt nie ma prawa dotykać intymnych części jego ciała.

Wyjaśnij różnice między właściwym a niewłaściwym zachowaniem. Powiedz dziecku, że ma prawo powiedzieć „nie”, również w stosunku do osoby starszej czy dorosłej.

Podkreślaj i buduj zaufanie oraz poczucie bezpieczeństwa Twojego dziecka w taki sposób, aby nie bało się i nie wstydziło powiedzieć Ci o sytuacjach, w których mogło dojść do naruszenia jego sfery intymnej.

Wyłumacz i ustal z dzieckiem bezpieczne zasady korzystania z internetu.

Pamiętaj o dostosowaniu treści i języka rozmowy do zmieniających się możliwości zrozumienia tych zagrożeń przez dziecko.

OBJAWY DOZNAWANIA PRZEMOCY SEKSUALNEJ

Reakcje na przemoc seksualną mogą być bardzo różne i mogą przejawiać się m.in.:

- utrzymującymi się objawami zwiększonego pobudzenia psychicznego (lękliwość, problemy z zasypianiem i koncentracją, wycofanie, nadmierna czujność lub agresja, moczenie w nocy, płaczliwość);

- dolegliwościami fizycznymi, w szczególności w okolicach narządów płciowych lub odbytu;
- opisywaniem, rysowaniem lub odgrywaniem zachowań seksualnych niepasujących do wieku i rozwoju (np. przedszkolak zna zasady seksu oralnego);
- unikaniem kontaktu z konkretnymi osobami;
- pojawieniem się w posiadaniu dziecka zabawek, pieniędzy, ubrań lub słodyczy niewiadomego pochodzenia.

Kiedy u dziecka zaobserwujemy jedno lub kilka ze wskazanych zachowań, nie znaczy to, że doświadczyło ono przemocy seksualnej. Mogą mieć one inne źródło, np. dziecko może w ten sposób reagować na inne stresujące wydarzenia w swoim życiu.

Jeżeli zaobserwowałaś/eś u dziecka zmiany w dotychczasowym zachowaniu, które wzbudzają Twoje obawy, postaraj się przeprowadzić z nim delikatną rozmowę w czasie i miejscu, w którym dziecko będzie miało zapewnione poczucie akceptacji i bezpieczeństwa lub udaj się po pomoc do specjalisty.

JAK POMÓC DZIECKU, KTÓRE PADŁO OFIARĄ PRZEMOCY SEKSUALNEJ?

Jeżeli wiesz lub podejrzewasz, że dziecko padło ofiarą przemocy seksualnej, Twoim obowiązkiem jest to zgłosić. W tym celu możesz skontaktować się – osobiście lub zadzwonić czy wysłać e-mail – z jednym ze wskazanych poniżej miejsc:

- najbliższą jednostką policji;
- prokuraturą;
- sądem do spraw rodzinnych i nieletnich.

Jeżeli dziecko wymaga pomocy medycznej, udaj się z nim do lekarza pierwszego kontaktu, przychodni albo szpitala, gdzie udzieli mu odpowiedniej pomocy i pomogą zgłosić sprawę policji bądź prokuraturze. Pracownicy służby medycznej (m.in. lekarze, pielęgniarki) mają obowiązek zgłaszania wszystkich przypadków przemocy seksualnej.

Policjant, pracownik socjalny, lekarz, prokurator, psycholog, kurator sądowy jak również nauczyciel czy pedagog – to osoby, których obowiązkiem jest Ci pomóc.

Pamiętaj!!! Osobom, a w szczególności dzieciom, które doznały przemocy seksualnej, przysługuje szczególna ochrona.

Policja – zbierze dowody, może zapewnić Ci bezpieczeństwo poprzez odizolowanie sprawcy.

Jeżeli nie znasz numeru najbliższej jednostki Policji, dzwoń na **112!**

Prokuratura – prowadząc postępowanie w Twojej sprawie, uczestniczy w przesłuchaniach świadków.

Ośrodek Pomocy Społecznej – pracownik socjalny pomoże zorganizować dla Ciebie pomoc prawną i psychologiczną.

Lekarz – udzieli wsparcia medycznego, zabezpieczy dowody.

Organizacja pozarządowa – wytłumaczy Ci, jakie Ty i Twoje dziecko, macie prawa oraz pomoże przejść niezbędne procedury.

POLICJA I PROKURATURA

Policja oraz prokuratura są zobowiązane do wszczęcia i przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, a oskarżyciel publiczny także do wniesienia i popierania oskarżenia – o czyn ścigany z urzędu.

Prowadzenie postępowań dotyczących przestępstw związanych z użyciem przemocy seksualnej nie wymaga wniosku osoby pokrzywdzonej!

Policja wykonuje polecenia sądu i prokuratora oraz prowadzi pod nadzorem prokuratora śledztwo lub dochodzenie w granicach określonych w ustawie.

Zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa może zostać złożone w dowolnej jednostce policji lub w prokuraturze.

W stosunku do dzieci, które doznały przemocy seksualnej, obowiązuje szczególny tryb przesłuchania, który powoduje, że dziecko nie musi zeznawać w sądzie.

Dzieci, które nie ukończyły 15 lat, mogą być przesłuchiwane w charakterze świadka jedynie wtedy, kiedy ich zeznania mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Przesłuchanie powinno być:

- jednokrotne,
- przeprowadzone w specjalnie dostosowanych pomieszczeniach.

W przesłuchaniu, które zostanie nagrane i z którego zostanie sporządzony protokół, mogą wziąć udział prokurator i obrońca sprawcy.

W przesłuchaniu może wziąć udział rodzic/opiekun lub inna pełnoletnia osoba wskazana przez poszkodowane dziecko.

Jeżeli zajdzie konieczność ponownego przesłuchania pokrzywdzonego dziecka w charakterze świadka, możliwe jest złożenie wniosku o przeprowadzenie przesłuchania na odległość przez wideo-konferencję, aby nie doszło do spotkania sprawcy na rozprawie.

Powyższe zasady przesłuchania stosuje się również wobec dzieci, które ukończyły 15 lat, jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach może wywrzeć negatywny wpływ na ich stan psychiczny.

PLACÓWKA OCHRONY ZDROWIA

Obowiązkiem placówki ochrony zdrowia jest udzielenie wsparcia medycznego oraz zabezpieczenie materiału dowodowego.

W przypadku udania się z dzieckiem, które doświadczyło przemocy seksualnej, do placówki medycznej, należy spodziewać się, że personel medyczny przeprowadzi wywiad lekarski polegający m.in. na:

- ocenie stanu ogólnego zdrowia dziecka;
- badaniu podmiotowym wdrażającym właściwe procedury medyczne, w tym na zadaniu pytań dotyczących wieku i danych identyfikacyjnych, daty, czasu i okoliczności zdarzenia oraz czynności wykonywanych przez osobę pokrzywdzoną po zdarzeniu;
- badaniu przedmiotowym obejmującym ocenę stanu całego ciała ze szczególnym uwzględnieniem okolic podbrzusza, wewnętrznej i zewnętrznej powierzchni ud, pośladków oraz krocza;
- pobraniu i zabezpieczeniu materiału biologicznego (próbek) zgodnie z zawartością pakietu kryminalistycznego dostarczonego przez policję.

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

Pomoc społeczna może być udzielana osobom i rodzinom poszkodowanym przemocą seksualną m.in.: z tytułu przemocy w rodzinie, potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi oraz zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej.

Pracownik socjalny może pomóc zorganizować dla Ciebie i dziecka pomoc prawną i psychologiczną.

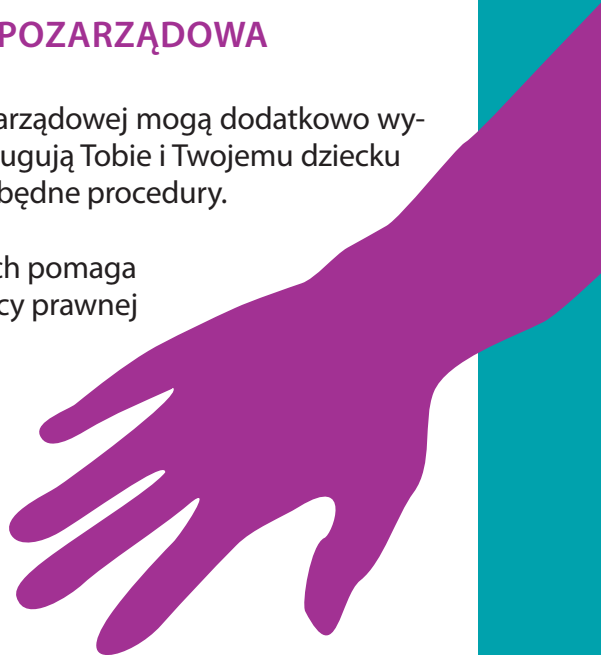

ORGANIZACJA POZARZĄDOWA

Przedstawiciele organizacji pozarządowej mogą dodatkowo wytłumaczyć Ci, jakie prawa przysługują Tobie i Twojemu dziecku oraz pomogą przejść przez niezbędne procedury.

Wiele organizacji pozarządowych pomaga w uzyskaniu dodatkowej pomocy prawnej lub psychologicznej.

Listę organizacji pozarządowych, które oferują pomoc, znajdziesz na stronie www.przemoc.gov.pl.

MITY DOTYCZĄCE PRZEMOCY SEKSUALNEJ

**Nie wiń dziecka, które doznało przemocy,
to sprawca jest winny!**

Nic nie usprawiedliwia przemocy seksualnej ani okoliczności zdarzenia, ani strój, ani zachowanie. Jest ona przestępstwem i może się przytrafić zarówno kobietom, jak i mężczyznom, a także dzieciom.

Pamiętaj, że sprawca przemocy seksualnej jest przestępcą, który powinien **ponieść odpowiedzialność** za to, co zrobił.

Nigdy nie oskarżaj ani nie obwiniaj dziecka!!!

JEŻELI SPRAWCĄ JEST OSOBA NAJBLIŻSZA

Prawo w sposób szczególny kształtuje odpowiedzialność karną sprawców przemocy seksualnej w przypadkach, gdy sprawcą jest osoba najbliższa:

- wstępny (rodzice, dziadkowie);
- przysposabiający (ojczym, macocha);
- brat lub siostra.

Zgwałcenie w takich sytuacjach stanowi zbrodnię, co oznacza, że kara dla sprawcy nie może być niższa niż 3 lata pozbawienia wolności. Wykonania takiej kary nie można zawiesić, co oznacza, że skazany trafi do zakładu karnego.

W przypadkach kiedy sprawcą przemocy seksualnej wobec dziecka jest jego rodzic – osobą reprezentującą dziecko w sprawie karnej nie może być drugi rodzic. **Nie oznacza to jednak, że rodzic, niebędący sprawcą, nie może zawiadomić policji lub prokuratury o popełnieniu przestępstwa.**

W takich sprawach to organ prowadzący postępowanie zwróci się do sądu o wyznaczenie kuratora do reprezentowania małoletniego w sprawach karnych.

Stwierdzone przypadki stosowania przemocy seksualnej przez rodziców względem dzieci, poza odpowiedzialnością karną, mogą stanowić podstawę do pozbawienia rodziców władzy rodzicielskiej oraz pozbawienia lub ograniczenia prawa do kontaktów z dzieckiem.

JEŻELI SPRAWCA JEST NIELETNI

Nieletnim sprawcą jest osoba, która pomiędzy 13 a 17 rokiem życia dopuściła się czynu karalnego. Nieletnimi sprawcami są również osoby w stosunku do których prowadzi się postępowanie dotyczące zapobiegania i zwalczania demoralizacji, jeżeli nie ukończyły 18 lat.

Jeżeli przemocy seksualnej dopuści się sprawca nieletni, postępowanie w stosunku do niego jest uregulowane osobną ustawą o postępowaniu w sprawach nieletnich. Postępowanie jest wówczas prowadzone przez sąd rodzinny i opiekuńczy.

WYJĄTEK!

Nieletni, który po ukończeniu 15 lat, dopuszcza się czynu zabronionego określonego jako:

- zgwałcenie wspólnie z inną osobą, małoletniego poniżej lat 15 bądź wstępnego, zstępnego, przysposobionego, przysposabiającego, brata lub siostry;
- działanie ze szczególnym okrucieństwem

może odpowiadać na zasadach określonych w Kodeksie karnym, jeżeli okoliczności sprawy oraz stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste za tym przemawiają, a w szczególności, jeżeli poprzednio stosowane środki wychowawcze lub poprawcze okazały się bezskuteczne.

PRAWA OFIAR PRZEMOCY SEKSUALNEJ

Więcej informacji o obowiązującym stanie prawnym, przysługujących Ci prawach oraz miejscach, gdzie możesz uzyskać pomoc, znajdziesz na stronie **www.przemoc.gov.pl**.

PEŁNOMOCNIK RZĄDU
DO SPRAW RÓWNEGO TRAKTOWANIA

Projekt „Prawa dla ofiar przemocy seksualnej: nowe podejście systemowe. Wszechstronne usługi informacyjne, szkolenia i działania” jest współfinansowany ze środków Komisji Europejskiej w ramach Programu na rzecz zatrudnienia i solidarności społecznej PROGRESS (2007–2013).

Informacje zawarte w niniejszej publikacji niekoniecznie odzwierciedlają stanowisko lub opinię Komisji Europejskiej.